

10. Шевченко М. Моделювання як інноваційна технологія логіко-математичного розвитку старших дошкільників. URL: <https://surl.luhdmoyd>. (Дата звернення: 15.11.2025).

11. Шматченко Г. О. Модель як засіб формування логіко-математичної компетентності старших дошкільників. URL: [chromeextension://efaidnbmnfnkcehdnncihhhccpjjbbc/jcr/gcldfindmkaj/https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/N N13/11sgoksd.pdf](chromeextension://efaidnbmnfnkcehdnncihhhccpjjbbc/jcr/gcldfindmkaj/https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/N%2013/11sgoksd.pdf). (Дата звернення: 15.11.2025).

Ковальчук Віра,
*студентка 4 курсу спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми впливу ігрової діяльності на розвиток мовлення дітей дошкільного віку визначається тим, що сучасна система дошкільної освіти спрямована на формування гармонійно розвиненої, соціально активної, творчої особистості, здатної до спілкування та самовираження[1, с.14-15]. Мовлення є головним інструментом пізнання світу, засобом взаємодії дитини з оточенням і водночас показником рівня її психічного, інтелектуального й соціального розвитку[2, с.35]. Від сформованості мовленнєвих умінь залежить успішність подальшого навчання, уміння встановлювати контакт із дорослими та однолітками, виражати свої думки, емоції, почуття, будувати взаємини у колективі. Саме тому питання розвитку мовлення дітей дошкільного віку має не лише педагогічне, а й соціально-психологічне значення.

Значний внесок у вивчення розвитку мовлення та застосування ігрових методів у дошкільній освіті зробили українські педагоги й психологи. Науковці Н. Гавриш, О. Усова, В. Логінова, А. Богуш, К. Крутії, Н. Луцан, О. Савченко та ін.

доводять, що гра є провідним засобом формування мовленнєвих і комунікативних навичок, збагачення словника, розвитку зв'язного мовлення та творчої уяви. У працях А. Богуш розроблено методичні засади розвитку мовлення дітей дошкільного віку в ігровій діяльності, тоді як К. Крутій підкреслює необхідність інтеграції гри в усі освітні лінії розвитку дитини. Дослідження Н. Гавриш висвітлюють роль мовленнєвих ігор у формуванні діалогічного й монологічного мовлення та стимулюванні мовленнєвої активності.

Період дошкільця є найсприятливішим для формування мовлення, оскільки в цей час активно розвиваються психічні процеси – сприймання, увага, пам'ять, мислення, уява[3, с.23]. Дитина вчиться слухати й розуміти мовлення дорослого, наслідувати його, засвоює граматичні форми, накопичує словниковий запас, удосконалює вимову звуків, інтонаційні засоби, розвиває зв'язність мовлення[1, с.16]. У цей період надзвичайно важливо створити умови для мовленнєвої активності дітей, що можливо лише за умови використання таких методів, які відповідають їхнім природним інтересам і потребам. Найбільш природною, близькою і привабливою формою діяльності для дошкільника є гра.

Ігрова діяльність виступає провідною в дошкільному віці, адже саме через гру дитина пізнає навколишній світ, засвоює соціальні ролі, моделює життєві ситуації, спілкується, проявляє ініціативу та творчість[4, с.44-45]. У грі дитина не лише діє, а й активно спілкується – пояснює, запитує, домовляється, коментує власні дії[5, с.56]. Таким чином, гра створює природне середовище для мовленнєвого розвитку, в якому мовлення стає необхідним засобом взаємодії. Через гру діти вчать слухати одне одного, дотримуватись правил діалогу, користуватися різними формами мовлення (монологом, діалогом, звертанням), розвивають інтонаційну виразність, темп, ритм мовлення.

Сучасна практика дошкільної освіти свідчить, що у багатьох дітей спостерігається зниження рівня мовленнєвого розвитку, що пов'язано зі зменшенням часу для живого спілкування, надмірним використанням електронних пристроїв, скороченням рольових і творчих ігор у повсякденному житті[6, с.210]. Такі фактори

призводять до пасивності у спілкуванні, обмеженого словникового запасу, недостатнього розвитку зв'язного мовлення, труднощів у формуванні граматично правильних висловлювань. У цих умовах актуальність використання ігрової діяльності як засобу мовленнєвого розвитку значно зростає, оскільки саме вона здатна забезпечити природну мотивацію до мовлення, викликати емоційний відгук, створити ситуацію успіху[7, с.26-27].

Педагогічна цінність гри полягає у тому, що вона поєднує навчання та виховання в єдиний процес, надаючи можливість дітям навчатися через діяльність, емоційні переживання, творчість[2, с.38]. Використання різних видів ігор – сюжетно-рольових, дидактичних, мовленнєвих, рухливих, театралізованих – сприяє всебічному мовленнєвому розвитку: збагаченню словникового запасу, формуванню граматичної правильності, розвитку зв'язного мовлення, удосконаленню фонематичного слуху, формуванню культури мовного спілкування[3, с.25]. Крім того, гра є ефективним засобом подолання мовленнєвих бар'єрів, розвитку впевненості у власних силах, активізації дітей із мовленнєвими труднощами.

Розвиток словникового запасу у грі: у сюжетно-рольових іграх дитина опановує нові слова, назви предметів, дій, ознак, професій, що розширює її активний і пасивний словник. Наприклад, у грі «Магазин» діти засвоюють назви товарів, дій («важити», «рахувати», «пакувати»), вчаться користуватися вітальними фразами, звертаннями, ввічливими словами («будь ласка», «дякую», «прошу»). Під час гри «Лікарня» розширюється словник на тему здоров'я: «градусник», «пацієнт», «рецепт», «пігулка», «лікувати». Через повторення у природному контексті ці слова закріплюються, стають частиною активного мовлення.

Формування зв'язного мовлення: у грі діти навчаються логічно вибудовувати висловлювання, узгоджувати фрази між собою, дотримуватись послідовності подій. Сюжетно-рольові ігри, театралізовані дійства або ігри-драматизації допомагають розвивати монологічне мовлення. Наприклад, у грі «У театрі» діти відтворюють репліки героїв, передають інтонації, змінюють голос, емоційно забарвлюють висловлювання. Це сприяє розвитку інтонаційної виразності, темпу, ритму та інтонаційного малюнку

мовлення. Дидактичні ігри типу «Склади розповідь», «Що спочатку, а що потім?» формують уміння створювати короткі зв'язні висловлювання. Наприклад, педагог пропонує дітям серію сюжетних картинок, і вони мають скласти за ними розповідь, логічно пов'язавши події. Таке завдання тренує граматичну правильність і послідовність мовлення, збагачує мовні конструкції.

Розвиток діалогічного мовлення: у будь-якій грі дитина вчиться спілкуватися з партнерами, ставити запитання, відповідати, погоджувати свої дії з іншими. Наприклад, у грі «Будівництво» діти розподіляють ролі («ти будівельник, я архітектор»), домовляються про послідовність дій, обговорюють результат. Це не лише розвиває мовленнєву активність, а й формує вміння слухати, чекати своєї черги у спілкуванні, використовувати мовні формули етикету.

Розвиток звукової культури мовлення: рухливі та мовленнєві ігри («Повтори звук», «Назви слово на звук...») сприяють формуванню правильної вимови, розвитку фонематичного слуху, удосконаленню артикуляційного апарату. Під час таких ігор діти тренуються вимовляти складні звуки, відчувати ритм, інтонацію, мелодику мовлення.

Використання творчих ігор для розвитку мовлення: особливо цінними є творчі ігри, які стимулюють уяву та творче мислення. Наприклад, гра «Придумай казку» або «Закінчи історію» заохочує дітей самостійно вигадувати події, персонажів, розвивати сюжет, добирати мовні засоби для опису. Це не лише збагачує словниковий запас, а й формує здатність до самостійного мовленнєвого висловлювання, вчить емоційно й образно передавати думки.

Ігри-драматизації та театралізована діяльність мають потужний вплив на розвиток мовлення. Вони формують чітку дикцію, виразність, інтонаційне забарвлення, вміння користуватися голосом відповідно до ролі. Наприклад, у постановках казок «Ріпка», «Колобок» діти засвоюють багатство народної мови, відтворюють характер персонажів через мовлення, що сприяє розвитку емоційності та комунікативних умінь.

Вихователь виступає не лише організатором, а й партнером у грі, створюючи ситуації, які спонукають дітей до мовленнєвої активності. За рекомендаціями українських педагогів (А. Богуш, К.

Крутій, Н. Гавриш, О. Савченко), важливо не просто давати дітям мовні завдання, а органічно вплітати мовлення в гру. Наприклад, педагог може ініціювати бесіду в процесі гри, спонукати до опису дій, запропонувати висловити власну думку чи розповісти про побачене. Таке спілкування має природний, невимушений характер і сприяє формуванню позитивного ставлення до мовленнєвої діяльності.

Дослідження впливу ігрової діяльності на розвиток мовлення дітей дошкільного віку є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Воно має велике значення як для теорії дошкільної педагогіки, так і для практики роботи вихователя. З одного боку, воно поглиблює наукове розуміння зв'язку між грою і мовленням, з іншого – допомагає педагогам ефективніше організовувати мовленнєвий розвиток дітей через різноманітні ігрові методи. Реалізація цього підходу сприятиме формуванню у дошкільників високої мовленнєвої культури, комунікативної компетентності, а також гармонійному розвитку особистості в цілому.

Ігрова діяльність також сприяє індивідуалізації підходу до розвитку мовлення. Одні діти активніші у вербальному спілкуванні, інші – більш сором'язливі, тому гра створює можливість для кожного знайти себе у спілкуванні. Поступово, через позитивні емоції та заохочення, навіть діти з труднощами мовлення починають говорити впевненіше, частіше вступають у діалог.

Гра не лише формує мовленнєві навички, а й виховує мовну особистість – дитину, яка вміє спілкуватися, слухати, висловлювати думки, розуміти співрозмовника. Через різноманітні види ігор відбувається інтеграція всіх аспектів мовленнєвого розвитку: розширення словника, вдосконалення граматичної будови, розвиток зв'язного мовлення, удосконалення фонематичного слуху та звуковимови. Використання гри в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, як підкреслюють провідні українські вчені (А. Богуш, К. Крутій, Н. Гавриш, В. Логінова), є не просто методом навчання, а головним шляхом формування мовленнєвої особистості дитини, що забезпечує її подальший успіх у навчанні та спілкуванні.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Використання ігрової діяльності для розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Дошкільне виховання*. 2019. № 3. С. 14–18.
2. Гавриш Н. В. Мовленнєва активність дітей у процесі ігрової діяльності. *Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2002. № 12. С. 34–40.
3. Крутій К. Л. Розвиток мовлення через сюжетно-рольові ігри у дошкільному віці. *Дошкільна освіта України*. 2005. № 2. С. 22–28.
4. Полєвікова О. Б. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку через творчі ігри та драматизацію. *Педагогічні науки*. 2022. № 101. С. 43–48.
5. Савченко О. В. Ігрові технології розвитку активного мовлення дітей дошкільного віку. *Вісник освіти України*. 2020. № 9. С. 55–60.
6. Федотова С. О. Використання дидактичних ігор для розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Т. 1, № 1. С. 204–264.
7. Швець Т. А. Ігрові методи розвитку діалогічного мовлення у дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки*. 2022. № 99. С. 25–29.

Котнюк Марія,

*студентка 4 курсу спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання дітей дошкільного віку є однією з актуальних та складних проблем, тому що, саме із раннього дитинства починається виховання усіх тих якостей, що необхідні майбутньому громадянину своєї країни. Виховання громадянина, патріота, фізично й духовно розвиненої людини, професіонала можливе лише в цілісному педагогічному процесі.

Відповідно до цього в останні роки проблема фізичного виховання дітей дошкільного віку набула особливого значення. Це зумовлено об'єктивними обставинами вітчизняної освіти,